

- 10.20511/pyr2021.v9n1.1038. (дата звернення 20.10.23)
28. Salovey P, Mayer JD. Emotional intelligence.//*Imagin Cogn Pers.* 1990;9:185–211. doi.org/10.2190/DUGG-P24E-52WK-6CDG(дата звернення: 20.10.23)
29. Satterfield J, Swenson S, Rabow M. Emotional Intelligence in Internal Medicine Residents: Educational Implications for Clinical Performance and Burnout. *Ann Behav Sci Med Educ.* 2009;14(2):65-68. PMID: 20407619; PMCID: PMC2856340. URL:<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29282462/> (дата звернення: 21.10.23)
30. Talarico JF, Varon AJ, Banks SE, Berger JS, Pivalizza EG, Medina-Rivera G, et al. Emotional intelligence and the relationship to resident performance: a multi-institutional study.// *J Clin Anesth.* 2013;25(3):181–7. doi:10.1016/j.jclinane.2012.08.002(дата звернення: 21.10.23)
31. Thiel C. E., Connelly S., Griffith J. A. Leadership and emotion management for complex tasks: Different emotions, different strategies.//*The Leadership Quarterly.* 2012; 23(3), 517–533. doi:10.1016/j.leaqua.2011.12.005 (дата звернення: 20.10.23)
32. Todres M, Tsimtsiou Z, Stephenson A, Jones R. The emotional intelligence of medical students: an exploratory cross-sectional study.//*Med Teach.* 2010 Jan;32(1):e42-8. doi: 10.3109/01421590903199668. (дата звернення: 21.10.23)
33. Tommasi M, Sergi MR, Picconi L, Saggino A. The location of emotional intelligence measured by EQ-i in the personality and cognitive space: Are there gender differences?//*Front Psychol.* 2023 Jan 4;13:985847. doi: 10.3389/fpsyg.2022.985847. (дата звернення: 21.10.23)
34. Torres N., Sosa M.D.P. Inteligencia emocional de los estudiantes de pregrado de las licenciaturas de enfermería.//*Rev. Cuid.* 2020;11:e993 doi: <https://doi.org/10.15649/cuidarte.993> (дата звернення: 20.10.23)

УДК 821.111.09-312.9(73)

Криницька Н. І.
Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна

«ОСТАННІ З НАС»: ПОСТАПОКАЛІПТИЧНА ПОДОРОЖ ЯК НЕВДАЛЕ МЕСІАНСТВО

У статті вивчається телесеріал «Останні з нас» (2023) крізь призму національної культурної міфології США. Дослідження доводить, що творці серіалу руйнують національні міфи, пов'язані з релігійністю, соціальним статусом, прагматизмом, раціональністю, успішністю, абстрактним щастям для більшості (релігійний спадок пуританства, «американська винятковість», месіанство, «американська мрія»). Водночас у серіалі реконструюються міфи, в основі яких лежить пошук Едему, індивідуалізм, свобода та демократія («Місто на пагорбі» у його секуляризованому значенні, фронтірний міф, «плавильний тигель»).

Ключові слова: національна культурна міфологія, американська література, постапокаліптична наукова фантастика, подорож, месія, телесеріал.

The article studies “The Last of Us” TV series (2023) through the lens of the US national cultural mythology. The research proves that the authors of the series destroy the national myths associated with religiosity, social status, pragmatism, rationality, success, and abstract happiness for the majority (the Puritan religious legacy, “American exceptionalism”, messianic role, and the “American Dream”). At the same time, the series reconstructs the myths based on the search for Eden, individualism, freedom, and democracy (“City on a Hill” in its secularized

meaning, frontier myth, and “melting pot”).

Key words: national cultural mythology, American literature, post-apocalyptic science fiction, journey, messiah, TV series.

Пандемія COVID-19 змусила мільйони людей зануритися в постапокаліптичні твори, про що свідчать продажі книг, фільмів, відеоігор та коментарі в соцмережах. У науково-фантастичному постапокаліптичному жанрі, де зображується світ після глобальної катастрофи, сюжетотвірною основою, як правило, стає подорож заради виживання або всього людства, або родини, або групи людей, або культури, або окремої людини, або, наприклад, собаки, як у фільмі «Фінч» Мігеля Сапочника 2021 р. Така подорож часто відбувається через зруйновану Америку, дещо слідуючи класичним романам Дж. Ф. Купера та інших авторів ХІХ ст. У постапокаліптичних творах більшою чи меншою мірою є відлуння мотивів пілігримства, месіанства та/або біблійного міфу про вихід євреїв із полону: смерть старого світу, блукання в пустелі та пошук чи народження нового світу. Звернемося до «Енциклопедії наукової фантастики (НФ)»: «У міфології Старого Завіту Месія – це виконавець пророцтва, якому призначено вести євреїв до їхнього спасіння; Новий Завіт стверджує, що Ісус Христос був Месією. Цей термін застосовується за аналогією до будь-якого рятівника чи захисника, прихід якого очікується, на який сподіваються чи який вкрай необхідний. Оскільки християнські образи майбутнього завжди асоціювалися з ідеями Тисячоліття та Апокаліпсису, захопленість месією у футуристичній фантастиці західної культури цілком очікувана» [6].

Тут на згадку спадає й телесеріал «Останні з нас» (*The Last of Us*, 2023), заснований на однойменній відеогрі жанрів survival та action. У цій статті ми спробуємо показати, як у зазначеному телесеріалі відбувається де- чи реконструкція національної міфології, тісно пов'язаної з ідеологією США.

Нагадаємо про основні кластери цієї національної міфології, які формують американську ідентичність. 1. Міфи про заснування, про походження нації та її основні цінності: «Батьки-пілігрими» (Pilgrim Fathers) у Плімуті, Массачусетс, вбачали у перетині Атлантики першими переселенцями біблійний сюжет виходу євреїв з Єгипту, міфологізуючи у такий спосіб подорожі пуритан. (Founding Fathers), які розробляли проєкт Конституції, наголошували на ідеалах свободи, демократії та індивідуалізму.

Винятковість (American exceptionalism): цей міф стверджує, що Америка призначена для втілення особливої пуританської місії побудувати новий Едем, «Місто на пагорбі» (City on the Hill, за словами Джона Вінтропа), тобто Град Божий. 3. «Маніфест долі» (Manifest Destiny) або міф про фронтір (frontier): божественне право і доля Америки – розширюватися на захід, від океану до океану. «Маніфест долі» служив виправданням для територіальної експансії, колонізації та переміщення корінних народів протягом ХVІІІ-ХІХ століть. Фронтірний міф ідеалізує стійкість, суворий індивідуалізм піонерів і поселенців. 4. Міфи «від лахміття до багатства» (rags to riches) та «американська мрія» (American Dream) позиціонують США як

країну безмежних можливостей, де кожен, незалежно від походження, може досягти успіху й багатства завдяки наполегливій праці та рішучості. Ці міфи пов'язані з концепцією «плавильного котла або тигля» (melting pot), яка зображує США демократичним суспільством, що асимілює та інтегрує різні культури та етнічні групи в єдину ідентичність. Загалом, національна культурна міфологія США спрямована на формування й підтримання політичної, а не етнічної нації – тобто на втілення ефективного державного проєкту у країні, де всі громадяни – мігранти різних хвиль або їхні нащадки. Цей проєкт час від часу оновлюється засобами літератури, кіно- та телепродукції, відеоігор, з-поміж яких багато фантастичних творів, котрі шляхом «мисленневих експериментів» дозволяють пограти з традиційними міфами.

Творці «Останніх з нас» Крейг Мейзін та Ніл Дракманн (Ніл також є розробником однойменної відеогри), проводять головних героїв – досвідченого контрабандиста Джоела (Педро Паскаль) та 14-річну дівчинку Еллі (Белла Рамзі) від Бостона, штат Массачусетс, до штату Юта – тобто шляхами фронтиру. Країна, як і, напевно, весь світ, за 20 років з 2003 р. спустошена епідемією паразитичного грибка-мутанта кордицепсу, який перетворює людей на агресивних зомбі і від якого немає порятунку. Порядок в окремих карантинних зонах країни намагається підтримувати тоталітарна організація «Fedra» (Федеральне агентство з реагування на стихійні лиха), проте її методи не до вподоби деяким волелюбним американцям, які об'єднуються в рух опору «Світлячки» (the Fireflies). Надія на спасіння виникає, коли з'ясовується, що Еллі має імунітет від кордицепсу. У фіналі першого сезону пояснюється, що цей імунітет дівчинка отримала у зв'язку з надзвичайними обставинами – під час пологів її мати була вкушена інфікованим і, хоча й встигла перерізати пуповину, зовсім невеличка доза отрути потрапила в організм Еллі. Місія Джоела полягає в тому, щоб доставити Еллі, за дорученням групи опору, до лабораторії, де на основі її біологічного матеріалу можна буде створити вакцину проти кордицепсу [3].

Їхня подорож, сповнена випробувань і небезпеки, – це і своєрідне пілігримство, пронизане почуттям високої мети, і зростання (coming of age) Еллі, яка все більше навчається взаємодіяти з іншими й розуміє свою важливу місію, і лікування душевних ран Джоела. Герой, який втратив доньку Сару на початку пандемії, тепер стає архетипним Батьком для Еллі, турботливим і жертвним. Кормак Маккарті назвав свій постапокаліптичний роман «Дорога» «твором про батька й сина на дорозі» [4]. «Останні з нас» – це твір про «батька й доньку на дорозі». На лінійну подорож Еллі та Джоела в багатьох епізодах нанизуються й окремі сюжети – флешбеки головних героїв та історії інших людей. На своєму шляху Еллі та Джоел зустрічають, зокрема, і міні-Едем двох сурвівалістів Білла і Френка, які до останнього дня разом намагалися підтримувати порядок серед хаосу на своїй невеличкій огороженій території покинутого містечка [3: Episode 3 “Long, Long Time”], і справжнє «Місто на пагорбі» (Джексон, штат Вайомінг), де намагається вести нормальне життя дружня комуна [3: Episode 6 “Kin”], і хибне «Місто на

пагорбі» – секту на гірському курорті в Колорадо [3: Episode 8 “When We Are in Need”].

Якщо комуна Вайомінгу – мультикультурна й переважно світська, то колорадська «біла» релігійна спільнота із самого початку справляє нездорове враження, попри зусилля її очільника Девіда, який вважає себе пастирем (випадково чи ні, його грає Скотт Шеперд, тобто «пастир»). Девід цитує рядки з Євангелія про безсмертя: «...часу більше не буде» [1], – і вірить у призначення (“Everything happens to a reason” [3: Episode 8 “When We Are in Need”]), як і пуритани. Він увірував після початку пандемії, вважаючи кордицепс і Божою карою, і новим шансом для людства. Лицемірний диктатор і маніпулятор, Девід грає роль турботливого лідера, але не здатний налагодити нормальне життя людей, які пішли за ним, і змушений узимку потайки годувати їх людським м’ясом. Маски Девіда спадають одна за одною, викриваючи його страшну сутність, і Еллі заради самозахисту вбиває псевдопастиря та спалює його залу зібрань. Отже, автори серіалу запропонували нам і вдалу версію «Міста на пагорбі», і ту протилежність, на яку воно може перетворитися в разі самовпевненості його очільників.

Фінал першого сезону серіалу є вельми неочікуваним для незнайомих із грою глядачів. Коли нарешті Джоел і Еллі дістаються лабораторії, яку контролюють «Світлячки», їх обох без попередніх розмов «вирубують» – Еллі, щоб не втекла від операції, а Джоела – щоб не зміг втрутитися. Тільки прийшовши до тями, Джоел дізнається, що операція буде на мозку й вижити Еллі не зможе – дівчинка, яка морально готувалася до ролі месії, теж цього не знала. На кону створення вакцини й шанс на виживання людства – кого цікавить свобода вибору та життя Еллі чи батьківські почуття до неї Джоела? Скалічений фізично й морально Джоел, як Авраам, має віддати останню дорогу йому людину на вівтар абстрактного й негарантованого спасіння людства, хоча, виявляється, весь його квест був заради цього – Джоел місяцями вів Еллі на заклання, не знаючи про це. Подальші дії Джоела часто розцінюється як крайній егоїзм, як прояв сліпої любові [7]: герой з останніх сил знищує всю лабораторію, всіх лікарів і «Світлячків» – щоб ніхто не шукав їх з Еллі – та вивозить дівчинку під наркозом якомога далі. Потім Джоел під клятвою говорить їй неправду – що лікарі знайшли інших подібних до Еллі людей, але в них не вийшло зробити вакцину, тому її послуги вже не потрібні, – і везе її до свого брата Томмі в «Місто на пагорбі» у Вайомінгу. Отже, місія Еллі не виконана, герої повертаються на декілька пунктів свого квесту назад, залишаючи глядачів у розмислах щодо мети й засобів її досягнення.

На нашу думку, бунт Джоела – це не просто егоїзм, це саме американський індивідуалізм, це боротьба за гідність і свободу вибору людини, за яку все вирішили та яку використали, нехай і заради високої мети. Знову згадується батько з «Дороги» Маккарті, який усвідомив, що не зможе пережити свого сина: “I cant. I cant hold my son dead in my arms. I thought I could but I cant.”[5, p. 278]. В обох творах віддана любов батьків і дітей контрастує з повним занепадом навколо них, але вона дає надію на

виживання не будь-якими засобами, а при збереженні гуманізму й людської гідності. Для американців тема втечі теж є національною рисою, бо бажання відколотися, покинути велику заполітизовану комуну, стало лейтмотивом історії [2, р. 11].

Незабаром очікуємо другий сезон серіалу, який має продовжити тему Еллі та Джоела й можливих наслідків його вчинку. Утім, на основі першого сезону серіалу можна висувати, що його автори звертаються до традиційного хронотопу дороги, до мотиву квесту, збагачуючи його елементами національної американської міфології, яка в серіалі і деконструюється, і реконструюється. «Американська мрія» як втілення успіху й добробуту залишається в минулому: в «Останніх з нас» майже щомиті стоїть проблема виживання – історія країни йде по колу й повертається до своїх витоків. «Батько-пілігрим» Джоел утілює минуле, рух до кращої долі, до Едему, Еллі – майбутнє, вона – ніби ключ до цього Едему, а їхнє спільне теперішнє – це повторення шляхів колоністів, сповнених ризику, взаємодопомоги та насильства. «Останні з нас» реконструюють фронтірний міф з точки зору оспівування самодостатніх стійких героїв, а роль диких тварин і суворих індіанців тепер виконують жахливі інфіковані й бандити. Пуританська ідеологія – «біла», релігійна, фанатична, самовпевнена – зазнає тотальної критики в зображенні комуні в Колорадо, але «Останні з нас» не заперечують міф про пошук Едему чи побудову «Міста на пагорбі» як дружньої спільноти, маяка та притулку в темні часи. Наближена до образу такого секуляризованого «Міста на пагорбі» комуні у Вайомінгу мультикультурна, тобто нагадує і про демократичний міф про «плавильний тигель націй». «Американська винятковість» не врятувала країну від руйнації, і американка Еллі стає месією не для всього світу, а лише для Джоела: він відмовляється від Раю для всіх заради збереження життя дівчинки, яка стала для нього сенсом життя. Відтак месіанський міф теж піддається критиці, адже несе повну несвободу для виконавця місії. Отже, у серіалі поступово руйнуються чи виносяться за дужки ті національні міфи, що пов'язані з релігійністю, соціальним статусом, прагматизмом, раціональністю, успішністю, абстрактним щастям для більшості. Залишається дорога, свобода, стійкість і любов. Можливо, саме справжньої любові до ближнього – ірраціональної, безперечної, – і не вистачає міфам, що створили Америку. «Останні з нас» переносять фокус із глобального на особисте, дарують нам теплоту й відчуття цінності кожного життя і змушують замислитися, чи є хоч одна людина, готова захищати нас так, як Джоел Еллі, і чи готові ми на таку ж відданість цій людині.

Список використаних джерел

1. Одкровення святого Іоанна Богослова (Апокаліпсис) 10:6. *Біблія*. URL : <http://hram.in.ua/biblioteka/bibliia/190-book190/2196-title2656>(дата звернення 10.06.2023).
2. Boorstin D.J. Hidden history / Selected and edited by D.J. Boorstin and Ruth F. Boorstin. NY: Harper & Row, Publishers, 1987. 334 p.
3. *The Last of Us: Season 1*. Dir. Craig Mazin, Neil Druckmann (2023). HBO. DVD.

4. McCarthy C. Interview with Oprah Winfrey. *Oprah Winfrey Show*. ABC. 5 June 2007.
5. McCarthy C. *The Road* [E-book]. NY : Alfred A. Knopf, 2006. 213 p.
6. Messiahs. *The Encyclopedia of Science Fiction* (4th ed.) / Clute, John; Langford, David, eds. London and Reading: SFE Ltd and Ansible Editions, 2021. 1440 p. URL : <https://sf-encyclopedia.com/entry/messiahs> (Last accessed: 09.11.2023).
7. Penton J.G.R. *The Last of Us* and the Dark Side of Love. *Literary Analyses*. March 14, 2023. URL: <https://medium.com/sci-fi-lore/the-last-of-us-and-the-dark-side-of-love-c24725ed73> (Last accessed: 09.11.2023).

УДК 378: 811.161.1

**Ксьонз І.В., Гриценко Є.М.,
Пилипюк Є.В., Овчар О.В.**

Полтавський державний медичний університет м. Полтава, Україна

ДІЛОВА ГРА ЯК МЕТОД АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглядається одна із сучасних технологій при інтерактивному навчанні – ділова медична гра. Ділова медична гра є одним із важливих видів навчальної діяльності при підготовці здобувачів освіти до роботи в медичній сфері, яка є сполучною ланкою між навчальним процесом та реальною ситуацією професійного спілкування. У статті представлено процес організації та технологія проведення медичної ділової гри. У процесі ділової медичної гри на заняттях з дитячої хірургії здобувачі освіти максимально залучені до професійного спілкування, що допомагає здійснювати всебічну підготовку до проходження клінічної практики.

Ключові слова: ділова медична гра, професійна діяльність, професійне спілкування, інтерактивні методи навчання.

The article describes one of the modern technologies in interactive studying - a business medical game. A business medical game is one of the most important types of educational activities in preparing study applicants for work in the medical field, which is a link between the educational process and a real situation of professional communication. The article reviews the process of organizing and technology of performing a medical business game. In the process of medical business game in pediatric surgery classes, students are maximally involved in professional communication, which helps to be comprehensively prepared for clinical practice.

Keywords: business medical game, professional activity, professional communication, interactive studying methods.

Ігрове імітаційне моделювання різних проблем і конкретних ситуацій знаходить все більше поширення в різних сферах людської діяльності, зокрема й в навчанні майбутніх лікарів. Ділова гра, поряд з іншими інтерактивними формами навчання сприяє формуванню аналітичних умінь – усвідомлених розумових дій та операцій (аналізу, синтезу, порівняння, зіставлення, класифікації, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, узагальнення та ін.), розвиток яких здійснюється у процесі цілеспрямованої, мотивованої, спеціально організованої діяльності, що спирається на знання, а також в результаті вирішення здобувачами освіти проблемних ситуацій, що стимулюють їх розумову активність. Ділова гра – це своєрідне моделювання процесів та механізмів прийняття рішень з використанням різних моделей та групової роботи. Застосування ділових ігор у процесі навчання сприяє